

СЕКЦІЯ 8
МАЙБУТНЄ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ: РОЗУМНЕ
УПРАВЛІННЯ, РОЗУМНІ ТЕРИТОРІЇ, РОЗУМНИЙ БІЗНЕС

УДК 331.101.262:004.8

Амірзянова Надія

студентка 3 курсу

спеціальності «Підприємство та торгівля»

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м.Тернопіль

Науковий керівник: Тимошик Наталія

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

м.Тернопіль

ВПЛИВ АВТОМАТИЗАЦІЇ ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА РИНОК ПРАЦІ

Сучасний ринок праці переживає масштабні трансформації під впливом автоматизації та розвитку штучного інтелекту (ШІ). Технології, які ще кілька років тому здавалися футуристичними, сьогодні активно впроваджуються у виробництво, фінансову сферу, освіту, охорону здоров'я та інші галузі. Автоматизовані логістичні центри Amazon, чат-боти в банківському секторі, алгоритми для діагностики захворювань — це лише деякі приклади змін, які відбуваються в реальному часі. В Україні ці процеси також набирають обертів: ІТ-сектор, агробізнес та сфера послуг поступово адаптують цифрові рішення, що впливає на структуру зайнятості. У таких умовах важливо не лише оцінити потенційні ризики, пов'язані зі зникненням професій, а й зрозуміти нові можливості, які відкриваються перед економікою та суспільством загалом.

Роботи та алгоритми поступово замінюють людей у професіях, що пов'язані з рутинними та передбачуваними завданнями, наприклад у виробничій, логістичній, фінансовій та адміністративній сферах. Згідно з дослідженнями міжнародних економічних організацій, протягом наступних десятиліть від 50% існуючих професій можуть бути автоматизовані частково або повністю.[1] Це особливо стосується низькокваліфікованих працівників, чия робота не потребує творчого підходу, критичного мислення чи емоційного інтелекту.

Проте автоматизація не лише усуває робочі місця, а й створює нові. Розвиток штучного інтелекту сприяє появі професій, пов'язаних із програмуванням, аналізом великих даних, кібербезпекою, розробкою та обслуговуванням роботизованих систем. [2] Крім того, відбувається трансформація існуючих професій: лікарі отримують допомогу від алгоритмів у діагностиці захворювань, вчителі використовують штучний інтелект у персоналізованому навчанні, а фінансові консультанти спираються на програми прогнозування ринкових тенденцій. [3]

Однак одним із найбільших ризиків автоматизації є зростання соціально-економічної нерівності. Працівники, які мають високий рівень освіти та цифрові навички, можуть успішно адаптуватися до змін, тоді як низькокваліфіковані фахівці ризикують опинитися на периферії ринку праці. Це може призвести до збільшення розриву між різними соціальними групами, зростання безробіття серед некваліфікованих працівників та посилення навантаження на державні системи соціального захисту.

Для пом'якшення негативних наслідків автоматизації необхідно розробляти ефективні стратегії адаптації. Одним із ключових рішень є активне впровадження програм перекваліфікації та безперервного навчання, що дозволить працівникам освоювати нові компетенції та залишатися конкурентоспроможними на ринку праці. Державні органи повинні

стимулювати розвиток освітніх ініціатив у сфері технологій, а компанії – інвестувати в навчання своїх співробітників.[4]

Ще одним важливим питанням є регулювання використання штучного інтелекту для уникнення надмірної концентрації влади в руках великих корпорацій та збереження балансу між технологічним прогресом і соціальною стабільністю. Крім того, уряди різних країн розглядають ідею запровадження універсального базового доходу як можливого механізму підтримки населення в умовах скорочення робочих місць через автоматизацію.

В Україні автоматизація найбільше впливає на такі сфери, як промисловість, логістика та банківський сектор, де впровадження цифрових технологій уже призводить до скорочення рутинних посад. Водночас спостерігається зростання попиту на фахівців із data science, IT-інженерів та фахівців з кібербезпеки. Проблемою залишається обмежений доступ до програм перекваліфікації в регіонах та нерівномірність цифрової грамотності серед населення.

Загалом, вплив автоматизації та штучного інтелекту на ринок праці є багатовимірним процесом, який не можна оцінювати лише в контексті втрати робочих місць. Водночас, щоб цей процес не став причиною соціальної кризи, необхідно впроваджувати комплексні заходи, спрямовані на підтримку робітників, стимулювання інновацій та забезпечення рівних можливостей для всіх учасників економіки.

Перелік використаних джерел:

1. Goldman Sachs. The US labor market is automating and becoming more flexible. URL: <https://www.goldmansachs.com/insights/articles/the-us-labor-market-is-automating-and-more-flex>
2. International Monetary Fund. AI Will Transform the Global Economy. Let's Make Sure It Benefits Humanity. URL: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2024/01/14/ai-will-transform-the-global-economy-lets-make-sure-it-benefits-humanity>
3. Statista. The double-edged sword of AI: Will we lose our jobs or ... [Електронний ресурс]. URL: <https://www.statista.com/site/insights-compass-ai-future-ai-work>
4. World Economic Forum. Jobs AI will create? Here's the World Economic Forum view. URL: <https://www.weforum.org/stories/2023/09/jobs-ai-will-create>
5. Гнатюк Л., Тимошик Н. С. Інноваційні механізми фінансового управління у страхових компаніях. *Матеріали XIII Між наук.-практ. конф. „Формування механізму зміцнення конкурентних позицій нац. екон. систем у глоб., регіон. та локал. вимірах“* Англійською; Тернопіль, 25 листопада 2024 року. 2024. С. 91–92. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/46833>

УДК 339.138

Артеменко Людмила

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль

КОНКУРЕНТНІ СТРАТЕГІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗОВНІШНІХ РИНКАХ В УМОВАХ ВІЙНИ

Конкурентоспроможність підприємства актуалізує питання вибору стратегії виходу на світовий рівень з метою зростання ринкової частки та поліпшення результативності. Підвищення конкурентоспроможності передбачає врахування впливу системи чинників у всіх сферах діяльності в умовах динамічних змін, які були викликані російською військовою агресією. Пори труднощі, кейсам національних брендів вдалося впровадити ефективні методи ведення бізнесу, стабільно адаптуватися до викликів, забезпечити розширення географії свого перебування поза межами національної економіки, й тим самим набути статусу глобального гравця, їх кількість збільшилася з 4% до 17% [1].